

ПОГЛАВЉЕ 1

Нема никога

Када се Мери Ленокс родила, нико је није заиста желео. Њен отац је радио за британску владу у Индији и није имао времена да подиже дете. Мерина лепа мајка уопште није желела кћерку – њу су занимале само вечерње забаве.

Стога је њихову болешљиву, осетљиву бебу чувала Аја, индијска дадиља. Аја је знала да је бебино плакање ишло на живце њеној мајци, те јој је дозвољавала да све буде по њеном како би је ућуткала.

Када је Мери порасла, постала је најсебичније дете на свету. Дугуљасто лице било јој је жућкасте боје, а израз лица кисео попут лимуна. Чак јој је и плава коса била непослушна.

Разне гувернанте покушале су да науче то дете преке нарави да чита и пише, али ниједна се није задржала дуже од неколико месеци. Изузев њене Аје и послуге, Мери се скоро никада није сусретала са другим људима – чак ни са рођеном мајком.

Једног врелог јутра када је Мери имала девет година, пробудио ју је непознати слуга. Желела је своју Ају, али Аја није могла да дође. Чак и пошто је Мери направила сцену, слуга ју је само преплашено гледао и поновио поруку.

Мери је схватила да се нешто чудно дешава, али нико није желео да јој каже шта је посреди. Пошто је остала сама, изашла је из куће да се игра под дрветом у близини веранде. Правила је тепих од цвећа када је чула мајку како разговара с неким младим официром. Нису приме-

тили малену девојчицу, али Мери је видела да јој је мајка узнемирена.

„Да ли је заиста толико лоше?“, упита њена мајка.

„Ужасно“, одговори официр. „Требало је да одете пре две недеље, госпођо Ленокс. Није требало да остајете због бала.“

Баш у том тренутку, Мери је зачула вику из одаја послуге, која је постајала све гласнија. „Неко је умро“, рече официр дрхтавим гласом. Мерина мајка задржа дах и утрча у кућу.

Касније је Мери сазнала да је застрашујућа болест – колера – почела да се шири. Њена Аја била је међу првима које је покосила, и многи други били су у опасности. Многе слуге побегле су од панике и страха, те није преостао нико ко би се бринуо о Мери.

Читава два дана се крила у дечјој соби. Само је плакала и спавала. До ње су, из куће и барака слуга, допирали необични, застрашујући зву-

кови. У општој збрци која је настала, сви су потпуно заборавили на њу.

Наредног дана, Мери је одлутала до трпезарије и појела мало кекса и воћа. Такође је попила чашу сока коју је неко оставио на столу. Имао је укус лека и приспавало јој се од њега. Вратила се у своју собу и чврсто заспала.

Када се Мери коначно пробудила, кућа је била тиха. Лежала је на кревету ослушкујући, али све је било потпуно мирно. Затим је чула шушкање на ћилиму. Одлучила је да провери о чему се ради и угледала малену змију. Није се бојала јер је знала да је змија безопасна. Посматрала ју је како клизи по поду и провлачи се испод врата. Запитала се да ли су потпуно саме у кући.

Потом је чула тешке кораке на веранди и шапутање мушкараца. Један је рекао: „Каква штета што је та прелепа жена мртва! Чуо сам да је имала кћерку, али нико је никада није видео.“

У том тренутку, врата Мерине собе се отворише и у њу ушета исцрпљени и узнемирени официр. Мери устаде и љутитим гласом рече: „Зовем се Мери Ленокс. Заспала сам када су сви добили колеру и управо сам се пробудила.“ Лупила је стопалом о под и упитала: „Зашто су ме заборавили? Зашто нико не долази по мене?“

Млади војник који је дошао са официром само је тужно одмахнуо главом и узео Мери за руку. „Сирото детенце. Нема ко да дође!“

На овај чудан, изненадни начин је Мери сазнала да су јој оба родитеља и већина слуга умрли. Заиста јој није преостао нико осим ње саме и те мале змије.

ПОГЛАВЉЕ 2

У мочвари

Војници су одвели Мери у дом пречасног Крофорда, сиромашног енглеског свештеника. Он ју је обавестио да ће ускоро испловити до Лондона, где ће живети са старатељем – господином Арчибалдом Крејвеном, у вили Миселтвајт у Јоркширу.

Тако је Мери напустила Индију и пошла на дуго прекоокеанско путовање до Енглеске. У Лондону су је предали кућнепазитељки господина Крејвена, крупној оштроумној жени црних очију и с црним огртачем, која се звала

госпођа Медлок. Мери се није допадала. До-
душе, њој се готово нико није допадао.

Наредног дана, кренули су возом ка вили
Миселтвајт. Мери је седела руку скрштених у
крилу и зурила кроз прозор. Правила се да је
приче госпође Медлок о њеном новом дому
не занимају.

„То је једно величанствено место, мада је су-
морно“, рекла је кућепазитељка. „Вила је стара
преко шестсто година, и има скоро стотину
соба пуних отмених слика и намештаја. Али
већина је закључана. Вила се налази на ободу
мочваре. Има велики парк са вртом и дрвећем.
Знаш ли ишта о свом ујаку?“

„Не“, рече Мери, правећи се да јој је досадно.

„Али зар те не занима? Зар ти родитељи
никада нису причали о њему?“ , упита госпођа
Медлок.

„Зашто би ме занимало?“ , одговори Мери.

„Па, претпостављам да нема разлога“, уз-
врати госпођа Медлок. „Он се свакако неће ба-

вити тобом. Никада се никим не бави...“ Мисли јој одлуташе. Неколико тренутака касније је наставила. „Господин Крејвен има криву кичму. Није био срећан док се није оженио. Његова супруга, твоја ујна, била је лепотица благе нарави за коју би он прешао пола света да убере травку, ако би она то од њега затражила. Неки људи причају да се удала за њега због новца, али то није истина. Када је умрла, постао је чуднији него икад – не жели да виђа људе. Већину времена је одсутан. Када је код куће, затвара се у западном крилу. Не очекуј да ћеш га срести“, упозорила ју је госпођа Медлок.

„И не очекуј да ће неко разговарати с тобом. Бринућеш се о себи. Биће ти речено у које собе ти је дозвољено да улазиш. У врту смеш да се играш, али немој да се шуњаш по кући – господин Крејвен то неће трпети.“

„Нећу“, одговори Мери заједљиво.

Окренула се и наставила да гледа кроз прозор. Док је посматрала тмурни, кишни дан, очи почеше да јој се склапају и она заспа.

Неколико сати касније, госпођа Медлок протресе Мери.

„Пробуди се!“, рече јој. „Стигли смо на станицу Твајт. Сада нас очекује дуга возња преко мочваре Мисел.“

Мери се придиже, трудећи се да остане будна. Пратила је госпођу Медлок из воза до перона.

Чекала их је велика кочија. Слуга у дугачком кишном капуту помогао је Мери и госпођи Медлок да се попну. Затим је и сам заузео место поред возача и кренули су.

Захваљујући светлости лампи из кочије, Мери је успевала да осмотри пејзаже мајушног села Твајт – кућице окречене у бело, цркву и неколико продавница. После тога није видела ништа осим дрвећа и ограда поред пута. Затим је наступила потпуна тама.

Одједном је осетила снажан трзај.

„Сада смо у мочвари!“, узвикну госпођа Медлок.

Жута светлост лампи из кочије открила је жбуње и неке друге ниске биљке поред пута. У тами, тихо завијање ветра било је језиво.

„Да ли је то нешто попут мора?“, упита Мери.

„Не, нема мора, нити поља, нити планина“, одговори госпођа Медлок тајанственим гласом. „Мочвара представља само километре и километре пусте земље на којој нико не живи, осим дивљих понија и оваца.“ Госпођа Медлок застаде. „По мени је ово једно врло туробно место, али неки људи га воле у пролеће.“

Кочија је клопарала преко мостића и џомби на друму. Мери је чула како вода испод њих тече великом брзином. Осећала се као да су се возили преко ветровитог црног океана.

„Не допада ми се мочвара“, помислила је. „Нимало ми се не допада!“

Кочија се најзад зауставила на чистини испред веома високе куће која је оивичавала двориште. Једно једино светло сијало је кроз прозор на спрату.

Мери је пратила госпођу Медлок до огромних врата од храстовине која су водила у велики ходник са каменим подом. На пригушеној светлости, Мери је успела да разазна портрете на зидовима и статуе у оклопима.

Осетила се врло ситном и изгубљеном у том ходнику пуном сенки. Дочекао их је сувоњави стари батлер, али се није обратио Мери. Рекао је госпођи Медлок: „Господин Крејвен не жели да је види. Ујутру путује за Лондон и не жели да га ико узнемирава.“

„У реду“, одговори госпођа Медлок. „Ја ћу се побринути за њу.“

Кућнепазитељка је повела Мери уз широко степениште, а онда низ мрачан ходник. Коначно су стигле до Мериних одаја. Ватра је ти-

њала у огњишту, а на столу је била постављена вечера.

„Једи, а онда ћу ти помоћи да се спремиш за спавање“, рече госпођа Медлок. „Ова соба и дечја соба поред ње ће ти бити на располагању. Зато немој да луташ по кући. Јасно?“ Мери је било јасно, али се вероватно никада у животу није осетила тако несрећно.

ПОГЛАВЉЕ 3

Марта

Када се пробудила, Мери је затекла младу собарицу како клечи испред камина и убацује хладан пепео у тигањ. Посматрала ју је неколико тренутака, а затим се осврнула око себе.

Чак и на дневној светлости, њена соба била је чудновато суморна. Зидови су били обложени тапетама на којима су биле извезене слике шуме и необично обучених људи.

Мери погледа кроз прозор. Видела је равно тло без дрвећа које се пружало у недоглед. Личило је на мирно, љубичасто море.

„Шта је то?“, упитала је показујући прстом ка прозору.

„То је мочвара. Да ли ти се допада?“, одговори млада служавка.

„Не“, рече Мери. „Грозна је.“

Служавка се осмехну и рече: „Навићи ћеш се. Зими делује огољено, али лети на њој израсте дивљи врес, који мирише слатко као мед! Ваздух је тако свеж, а небо се чини тако далеким, и пуно је пчела и шева. Ни за шта на свету се не бих одселила са ове мочваре!“

Мери је била збуњена. У Индији, слуге никада нису давале себи толику слободу говора.

„Ти си чудна служавка. Како се зовеш?“, упита Мери радознано.

Служавка се насмеја. „Зовем се Марта и знам да ти делујем чудно. Ја сам девојка са села из Јоркшира. Да је Миселтвајт попут других

великих кућа, морала бих да радим у кухињи. Али како ова кућа нема газдарицу, а господин Крејвен је малтене стално одсутан, ја радим на спрату.“

„Да ли си ти моја служавка?“, упита Мери.

„Ја сам служавка госпође Медлок“, одговори Марта, „али чистићу и твоју собу и понекад ћу те служити.“

Мери је слушала Марту која јој је, пријатељским умирујућим гласом, причала о својој великој породици и њиховој колиби у мочвари. „Мој брат Дикон има дванаест година, и има једног младог понија. Пронашао је њега и његову мајку у мочвари. Хранио га је комадићима хлеба и травом и пони га је заволео. Сада га свуда прати, чак му дозвољава да га јаше. Дикон је благ момак и животиње га воле.“

Мери је почела да се занима за Дикона. То је било необично јер Мери никада није занимао нико осим ње саме.

Попила је мало чаја и појела неколико за-
логаја тоста. Потом је Марта рашчистила сто.
„Топло се обуци и иди напоље да се играш“,
рекла јој је. „Од тога ћеш огладнети.“

Мери погледа кроз прозор.

„Зашто бих излазила по оваквом време-
ну?“, питала је. Све је било сиво и залеђено.

„Ако не изађеш, мораћеш да останеш у
кући. А шта би овде радила?“, одговори Марта.

Била је у праву. Ни у спаваћој, ни у дечјој
соби није било играчака нити књига.

„Ко ће ићи са мном?“, упита Мери.

„Ићи ћеш сама, наравно“, рече Марта. „Наш
Дикон се сатима игра сам у мочвари. Игра се
са понијем и овцом, који га препознају. Птичи-
це прилазе да му једу из руке.“

Мери помисли како ће макар имати пти-
чице да је забаве. Марта јој поможе да обуче
капут, капу и непромочиве чизме и поведе је
низ степенице. На вратима јој показа на капију
у жбуњу. „Онуда се иде до вртова. Можеш да

се играш у свим, осим једног који је закључан. Господин Крејвен га је затворио када му је жена умрла пре десет година и закопао кључ.“

Зачу се звоно и Марта се журно удаљи. Препуштена сама себи, Мери изађе из куће, све време размишљајући о закључаном врту.

Вртови и баштован

Мери прође кроз малену капију и нађе се у великом врту. Имао је простране травњаке и изувијане стазе, дрвеће, цветне леје и стару сиву фонтану. Међутим, све је било огољено и у фонтани није било воде.

На крају стазе, наишла је на зид у којем су била зелена врата. Водила су у још један врт оивичен зидом. Наредна врата су водила у још један такав врт. Мери није знала да су ово кухињски вртови у којима се гајило воће, поврће

и биље. Свакако су били ружни усред зиме, помислила је.

И даље је истраживала када је неки старац прошао кроз једна врата. Преко рамена је носио лопату. Уопште није деловао срећан што види Мери.

„Какво је ово место?“, упитала је њеним типичним тихим, оштрим гласом.

„Ово је кухињски врт. Иза оних врата налази се још један, а са супротне стране је воћњак“, одговорио јој је грубо.

„Могу ли да се играм у њима?“, питала је Мери.

„Ако желиш, али у њима нема ничега.“

Мери се окрену и одшета до следећих зелених врата. Ушла је у врт са садницама зимског поврћа, од којих су неке биле заштићене стакленим поклопцима. Пронашла је још један зид са зеленим вратима која су била затворена. Да ли је то био врт у који нико није улазио